پیشخوان

«نقش امام خامنه‌ای در مهار فتنه ١٣٨٨» در آیینه یک پژوهش

همگامی ملت و رهبر در شکست یک آشوب

■ **محمدرضا کائینی**

اثری که هم اینک در معرفی آن سخن می‌رود، نقش حضرت آیت‌الله العظمی خامنه‌ای رهبر معظم انقلاب اسلامی در شکست فتنه سال ١٣٨٨ را مورد بازخوانی قرار داده است. این پژوهش که «نقش امام خامنه‌ای در مهار فتنه١٣٨٨» نام گرفته از سوی سعید غفوری سبزواری تألیف شده و مرکز اسناد انقلاب اسلامی به انتشار آن اهتمام ورزیده است. تارنمای ناشر در یادداشتی مختصر، ضرورت انتشار این دست آثار و نیز مفاد این کتاب را به ترتیب پی آمده تشریح کرده است:

«وقوع فتنه ٨٨، حادثه خیره‌کننده و باشکوه انتخابات ٤٠ میلیونی ریاست‌جمهوری دهم را به کام مردم ایران تلخ کرد و حدود هشت ماه کشور را درگیر خود کرد. در کنار حجم عظیم بمباران رسانه‌ای، انواع ترفندهای تخریبی به کار گرفته و خسارت‌های فراوانی به ملت ایران تحمیل شد. در چنین شرایط غبارآلودی، هشدارهای به موقع و راهگشای رهبر بزرگوار انقلاب اسلامی مسیر درست را یادآور شد و توطئه زهرآگین دشمن را ناکام گذاشت. از آنجا که شناخت این نقش سرنوشت‌ساز برای همگان و به ویژه جوانان بسیار مهم و راهگشا خواهد بود، مرکز اسناد انقلاب اسلامی در این‌باره مبادرت به انتشار آثاری کرده است. نقش امام خامنه‌ای در مهار فتنه ١٣٨٨ که در زمره این منشورات است با بررسی مختصری از تاریخچه انتخابات دهم ریاست جمهوری و علل بروز اغتشاشات پس از آن نقش حضرت امام خامنه‌ای

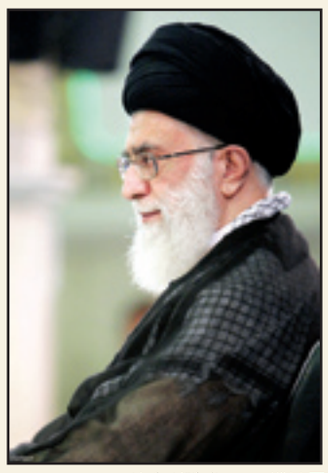

١٣٨٨. رهبر معظم انقلاب اسلامی

را در مهار فتنه ٨٨ تبیین می‌نماید. در پیشگفتار کتاب حاضر می‌خوانیم: ساختار این اثر توصیفی و تحلیلی، بر مبنای روند حوادث از یک سال قبل تا یک سال بعد از انتخابات خرداد ١٣٨٨ شکل گرفته و در هر برهه از زمان سعی شده است، مواضع و رهنمودهای امام خامنه‌ای در پیشبرد روند کارها و جلوگیری از مشکلات و آفات، مورد مداقه قرار گیرد... این مجموعه در هفت فصل گردآوری شده است؛ فصل اول ضمن تعریف مفاهیم و مصادیقی چون فتنه، بصیرت و بحران، مروری بر فتنه‌گری‌ها در تاریخ معاصر دارد. بررسی زمینه‌های فتنه ٨٨ موضوعی است که فصل دوم کتاب بدان می‌پردازد و فصل سوم نیز روند و چگونگی برگزاری انتخابات دهم ریاست‌جمهوری را مورد بازخوانی قرار می‌دهد. فصل چهارم به تحلیل و چگونگی پدیدارشدن فتنه ٨٨ و اعتراضات بعد از انتخابات ریاست‌جمهوری می‌پردازد. در این فصل مواضع رهبر معظم انقلاب اسلامی، در نخستین روزهای پس از انتخابات مورد بازخوانی قرار می‌گیرد.

هشدار ایشان به قانون‌گریزان و آشوب‌طلبان، رهنمودهای رهبر معظم انقلاب در دیدار با نمایندگان نامزدهای انتخابات و خطبه‌های تاریخی و هدایتگر نماز جمعه معظم له مباحث دیگری از این فصل است. فصل پنجم با عنوان فصل پرافتخار ملت ایران، به بررسی نقش‌آفرینی مردم ایران در خنثی‌سازی فتنه ٨٨ می‌پردازد که با رهنمودهای رهبر انقلاب و آگاهی ملت محقق شد. راهبردهای رهبری برای مهار فتنه ٨٨، موضوع فصل چهارم است که در این راستا به ١٠ راهبرد امام خامنه‌ای در این رابطه اشاره می‌شود. فصل هفتم و پایانی هم به بررسی نتایج و دستاوردهای مهار فتنه ٨٨ می‌پردازد. کتاب نقش امام خامنه‌ای در مهار فتنه ١٣٨٨ به تألیف سیدسعید غفوری سبزواری با شمارگان هزار نسخه و در ٣٢٢ صفحه از سوی مؤسسه فرهنگی هنری مرکز اسناد انقلاب اسلامی چاپ شده است...»

دهه ٨٠. سفر حج، حضور آیت‌الله محمدعلی تسخیری در مراسم برائت از مشرکان

زنده‌یاد آیت‌الله محمدعلی تسخیری، نمادی از تقریب‌گرایی شیعی

او مشترکات حداکثری را به دیدگان جهان اسلام آورد

■ **احمدرضا صدری**

در روزهایی که بر ما گذشت، از سالروز رحلت اندیشمند تقریب‌گرا زنده‌یاد آیت‌الله محمدعلی تسخیری عبور کردیم. هم از این روی و در نکوداشت مجاهدات آن بزرگ در ایجاد تفاهم میان مذاهب اسلامی، حالات و مقامات وی را از دریچه خاطرات یاران و همکارانش بازخوانده‌ایم. امید آنکه علاقه‌مندان را مفید و مقبول آید.

■■■

■ **او برکشیده محافل علمی شهید صدر و شهید مطهری بود**

نشو و نمای علمی زنده‌یاد آیت‌الله محمدعلی تسخیری، از مدخل‌های مهم به کارنامه اوست. جمله دوستان آن اندیشمند فرزانه در دوره تحصیل و تدریس، بر این باورند که وی از همان مقطع از برجستگی خاصی در عرصه نظریه‌پردازی برخوردار بود. حجت‌الاسلام والمسلمین علی‌اصغر اوحدی در این‌باره می‌گوید:

«ایشان از همان دوره تحصیل، دارای استعداد و نبوغ عجیبی بود و در همان دانشکده فقه در نجف هم مورد علاقه و احترام استادان آن نهاد قرار داشت. از همان زمان هم در زمینه ادبیات عرب، شعر و سخنوری برجستگی خاصی داشت. در حلقه درسی شهید صدر هم از درخشندگی خاصی برخوردار بود. ایشان وقتی به ایران برگشت، در درس‌های فلسفی شهید مطهری شرکت می‌کرد و استاد شهید هم به ایشان توجه و علاقه خاصی داشت. مرحوم آقای تسخیری همواره در حوزه‌های نجف و قم مورد توجه فضلا و نخبگان و مراجع بود. ایشان در موقعیت معاونت بین‌الملل سازمان تبلیغات اسلامی هم به دلیل حضور موفق و مؤثر در مجامع علمی بین‌المللی، درخشش خاصی پیدا کرد. یادم هست اولین حضور ایشان در بعثه حج حضرت امام در مکه بود. ایشان در آنجا توانست به بهترین نحو ممکن بخشی از وظایف نمایندگی امام در حج را در محافل رسمی عربستان سعودی ایفا کند. به نظرم سال اول یا دوم تشکیل بعثه بود. در آن دوره هنوز سازمان تبلیغات اسلامی تشکیل نشده بود. آیت‌الله تسخیری در آن سفر حج با حضور مقتدرانه در محافل علمی و اسلامی، توانایی خود را به خوبی نشان داد. به نظرم بر اثر شناخت همین توانمندی بود که از ایشان برای معاونت بین‌الملل سازمان تبلیغات اسلامی دعوت شد. در آن دوره نهاد دیگری برای انجام امور تبلیغی در خارج از کشور وجود نداشت، بنابراین سازمان تبلیغات اسلامی هر دو کار داخل و خارج را توأمان انجام می‌داد. مدرسه عالی شهید مطهری هم در زمینه فعالیت‌های فرهنگی داخلی و بین‌المللی کار می‌کرد، اما عمده این نوع کارها به عهده سازمان تبلیغات بود...»

■ **رایزنی‌های فرهنگی ایران در خارج از کشور، حاصل اندیشه و عمل اوست**

شخصیتی که در معرفی وی سخن می‌رود، در پی پیروزی انقلاب اسلامی و با حضور در سازمان تبلیغات اسلامی، توانمندی‌های فرهنگی خویش را نمایان ساخت. هم از این روی با حکم رهبری، به سازمان نوتأسیس فرهنگ و ارتباطات اسلامی رفت تا فعالیت‌های فرهنگی نظام را در خارج از کشور سامان دهد. رویدادی که به ترتیب پی آمده، مورد روایت حجت‌الاسلام والمسلمین اسماعیل فلاح قرار گرفته است:

«آیت‌الله تسخیری فوق‌العاده پرانگیزه، فعال و باپشتکار بودند و همت بسیار والایی داشتند. بسیار فاضل، خوش‌اخلاق، صبور و ساده‌زیست بودند و حقیقتاً الگوی دیگران شمرده می‌شدند. ایشان تمام وقت در اختیار سازمان بودند و توانستند با عزم راسخ و پیگیری‌های مداوم، اقدامات بسیار مهمی را انجام بدهند و حقیقتاً انقلاب اسلامی را به کشورهای دیگر بشناسانند. دفاتر فرهنگی خارج از کشور و رایزن‌های فرهنگی - که بعدها در سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی متمرکز شدند - حاصل فعالیت‌های ایشان است. آیت‌الله تسخیری در سازمان فرهنگ و ارتباطات هم نقش برجسته‌ای داشتند. زمانی که مقام‌معظم‌رهبری هدایت نظام اسلامی را بر عهده گرفتند، صلاح دیدند که مجموعه‌ای به صورت گسترده، متمرکز و منسجم، متولی ترویج فرهنگ دینی در داخل کشور و نیز تبلیغات اسلامی و انقلابی در خارج کشور شود؛ بنابراین به امر ایشان، سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی شکل گرفت و آیت‌الله تسخیری از سازمان تبلیغات به این سازمان رفتند و در آنجا کنفرانس وحدت اسلامی را - که پیش از این از سوی سازمان تبلیغات برگزار می‌شد - تداوم بخشیدند. کنفرانس‌های وحدت اسلامی، در واقع مبنای تشکیل مجمع جهانی تقریب مذاهب اسلامی بود که آیت‌الله تسخیری در ایجاد و تداوم آن، نقش یگانه‌ای داشتند...»

■ **به رغم رویکرد تقریبی، ذره‌ای از عقاید شیعی خویش عقب ننشست**

بی‌تردید آیت‌الله تسخیری در عداد مصلحان شیعه جهان اسلام، در دوران معاصر به شمار می‌رود. به این معنا که وی به‌رغم حفظ معتقدات شیعی خویش با تمامی توان به سوی تحقق آرمان «امت واحده» شتافت. به واقع در اعصار بعد و بر مبنای کارنامه علمی و عملی او این موضوع بیشتر آشکارتر و ارزش آن مشخص‌تر خواهد شد. حجت‌الاسلام والمسلمین احمد مبلغی، در این فقره معتقد است:

«ایشان شخصیت فوق‌العاده‌ای داشتند! تقید به اخلاق اسلامی، خوشفکری، هوش، تواضع، علاقه فراوان به وحدت مسلمانان جهان، آگاهی به اوضاع جهان اسلام و تسلط کامل به زبان عربی در ایشان بسیار بارز بود. مخصوصاً به دلیل سفرهای مختلفی که به کشورهای گوناگون دنیا داشتند، وسعت دید و آگاهی ایشان بی‌نظیر می‌نمود! از دیگر ویژگی‌های ایشان، آشنایی مطلوب با فقه امامیه بود. مخصوصاً در فقه اقتصادی و بسیاری از مسائل نوظهور و مستحدثه در جهان امروز نظرات قابل توجه و تأمل بسیاری داشتند. اعتقاد ایشان به تقریب مذاهب اسلامی، اعتقادی عمیق و از دل و جان بود و نه از روی شعار و تعارف! ایشان معتقد بودند که این امر، بسیار حیاتی است و باید با جدیت پیگیری شود و تحقق پیدا کند. ایشان مصالح اسلام را به درستی می‌شناخت و با اینکه یک شخصیت تقریبی بود، یک شیعه عمیقاً معتقد و در زمینه اعتقادات شیعی، کمترین تسامحی را برنمی‌تافت و معتقد بود جمع بین شیعه بودن و به تقریب اعتقاد داشتن هم معقول است هم ممکن. ایشان در جهان اسلام، محبوبیت بالایی داشت و حقیقتاً نسبت به تمام جوامع مسلمانان دلسوز بود. نگاهی به احترام علما و متفکران اسلامی به ایشان شاهدی بر این مدعاست...»

■ **او توانایی و مهارتی ویژه، در ایجاد ارتباط با متفکران داشت**

حرکت به سوی آرمان تقریب، در گرو توانمندی برای ایجاد ارتباط با اندیشمندان دیگر نحله‌هاست. به اذعان جمله همکاران، آیت‌الله تسخیری از این مهارت به تمامی برخوردار بود و کثرت مراودات وی با علمای دیگر مذاهب، شاهدی بر این مدعاست. توصیفات حجت‌الاسلام والمسلمین سیدمحمدعلم الهدی شاهدی بر این مدعاست:

«از نظر من آیت‌الله تسخیری، شخصیت منحصربه‌فرد و بی‌بدیلی بود و من واقعاً کسی را جایگزین ایشان نمی‌بینم! وقتی ایشان مسئولیت‌شان در سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی را ترک کردند، نفرات بعدی، حقیقتاً نتوانستند جای ایشان را پر کنند! ایشان توانایی و قدرت بالایی برای حضور در مجامع بین‌المللی داشتند و زبان گفت‌وگو با جهانیان و ایجاد تفاهم با مسلمانان و بزرگان سایر کشورها را می‌دانستند. برقراری ارتباطات سازنده، مهارت و توانایی خاصی را می‌طلبد و ایشان به عنوان شاگرد برجسته شهید آیت‌الله سیدمحمدباقر صدر از این توانایی برخوردار بودند. آیت‌الله تسخیری، مشرب وسیعی داشتند و من در ١٠ سالی که در خدمت‌شان بودم، هرگز رفتار و حرکتی خارج از اصول و آموزه‌های اسلام از ایشان ندیدم. مدیریت ایشان، مدیریتی باز بود و همواره به افراد، اختیارات کافی می‌دادند. به نظرات دیگران، با دقت توجه می‌کردند. برای شنیدن انتقاد، گوش بسیار شنوایی داشتند و نظرات دیگران را در صورتی که درست و منطقی بودند، می‌پذیرفتند. اینگونه خصلت‌های ایشان، بر همکاران و مرتبطان‌شان هم تأثیر مثبت می‌گذاشت. تمام سال‌های همکاری با ایشان سرشار از خاطرات شیرین و نکات پندآموز است. با این حال من ترجیح می‌دهم که در این‌باره خاطره‌ای را از زبان خودشان نقل کنم. ایشان می‌فرمودند: زمانی که حضرت امام حکم ارتداد سلمان رشدی را صادر کردند، در عربستان در مورد کتاب آیات شیطانی، سمیناری برگزار شد. در آن زمان ما با عراق در حال جنگ بودیم و وزیر خارجه عراق هم در آن کنفرانس شرکت داشت. با تلاشی که انجام شد، همه کشورهای اسلامی، فتوای ارتداد سلمان رشدی را قبول کردند، در حالی که بسیاری تلاش می‌کردند که چنین اتفاقی نیفتد!... خاطراتی که ایشان از آن سفر نقل می‌کردند، بسیار شیرین بود که به نظرم باید برای ثبت در تاریخ باقی بماند. من فکر می‌کنم که باید مشروح گفت‌وگوهای ایشان در سفرهای مختلف ثبت می‌شد که اگر این کار انجام می‌شد، حتی در زمینه‌های سیاسی هم آموزنده بود، در حالی که ما در خیلی از اوقات، اخبار این سفرها را از طریق بی‌بی‌سی یا خبرگزاری‌های دیگر می‌شنیدیم!...»

■ **در بسیاری از کنفرانس‌هایی که شرکت می‌کرد، نفر اول اجلاس بود**

تکاپوی بی‌وقفه آیت‌الله تسخیری در کنفرانس‌های بین‌المللی اسلامی، به حق حیرت‌انگیز و بی‌مانند می‌کرد. هم از این روی می‌توان ادعا کرد که در میان متفکران اسلامی معاصر، کمتر کسی به سان او در این مجامع شرکت کرده و از آن بهره گرفته است. حجت‌الاسلام والمسلمین سید جلال میرآقایی از معاونان آن زنده‌یاد، تلاش مستمر آن بزرگ را چنین گزارش کرده است:

«بنده از زمانی که مرحوم آیت‌الله تسخیری دبیرکل مجمع جهانی اهل‌بیت(ع) بودند، در کنفرانس‌های مختلف در داخل و خارج از کشور ایشان را همراهی می‌کردم و می‌دیدم با اینکه دبیرکل مجمع اهل‌بیت(ع) هستند، اما به‌شدت اندیشه تقریبی نیز دارند! بسیاری به این حقیقت اذعان کرده‌اند که ایشان در سطح بین‌المللی شناخته‌شده‌تر بودند تا در داخل کشور! شاید هیچ شخصیت ایرانی به اندازه ایشان در کنفرانس‌های مختلف سراسر دنیا شرکت نکرده باشد! ایشان با زبان عربی، خلق‌وخو و آداب و رسوم عرب‌ها و اهل سنت، آشنایی زیادی داشتند و به همین دلیل در کشورهای مختلف بسیار موفق عمل می‌کردند. آقای تسخیری در بسیاری از کنفرانس‌هایی که شرکت می‌کردند، نفر اول اجلاس بودند! این نکته‌ای بود که خود من، بارها شاهدش بودم. ایشان هرجا مسائل سیاسی مطرح می‌شد، به دلیل آشنایی با دنیای اسلام، در دفاع از اصول سیاسی انقلاب اسلامی، بسیار قوی ظاهر می‌شدند. تمام فعالان سیاسی و علمی و فرهنگی دنیای اسلام ایشان را به عنوان یک شخصیت برجسته می‌شناختند و انصافاً هم جزو نخبگان عالم اسلام بودند. مهم‌ترین ویژگی اخلاقی ایشان، تواضع، حسن خلق، خستگی‌ناپذیری، پرتلاش بودن و برخورداری از سعه‌صدر بود. در بعضی از سفرها، صبح‌ها که بیدار می‌شدم، می‌دیدم ایشان دارند نماز صبح می‌خوانند. چون دیسک کمر داشتند، پزشک تجویز کرده بود که در صورت دسترسی به استخر، صبح‌ها یک‌ساعتی شنا کنند. بعد از صرف صبحانه به محل کنفرانس می‌رفتند و تا ظهر به بحث و گفت‌وگو می‌پرداختند. ظهرها بعد از صرف ناهار، معمولاً به شرکت‌کنندگان در کنفرانس، یکی دو ساعتی وقت استراحت داده می‌شود. ایشان این وقت را هم صرف مصاحبه با رسانه‌ها می‌کردند یا در جلسات مختلف کمیسیون‌ها شرکت می‌کردند. ایشان به خوبی، به نقش رسانه‌ها آگاهی داشتند و به همین دلیل همیشه با روی باز آنها را می‌پذیرفتند. بعد از آن هم دوباره در جلسه کنفرانس - که تا ساعت هشت شب طول می‌کشید - شرکت می‌کردند. بعد از صرف شام هم در جلسه کمیسیون به کار ادامه می‌دادند! خلاصه ایشان از اذان صبح تا ١٢ شب در تکاپو بودند که نشانه علاقه و انگیزه بالای آن بزرگوار بود. آیت‌الله تسخیری در اوج خستگی هم، هرگز عصبانی و بی‌حوصله نمی‌شدند. همیشه با تواضع، خنده و حسن خلق با دیگران روبه‌رو می‌شدند...»

■ **مشترکات فرق اسلامی، بیش از ٩٠ درصد است**

اندیشه‌ای که در پس تلاش پیگر این منادی تقریب مذاهب اسلامی وجود داشت، این بود مشترکات فرق اسلامی، بیش از ٩٠ درصد است و هیچ عاقلی این اشتراک حداکثری را رها نمی‌کند تا در شرایط خطیر امروز، به اختلافات حداقلی بپردازد!... از جمله افرادی که این نکته را بارها از آن فقید سعید شنیده، دکتر محمدحسن تبرائیان از همکاران اوست:

«یکی از خدمات آیت‌الله تسخیری، دعوت عموم مسلمانان از هر مذهبی، به اشاعه فرهنگ تقریب و ضرورت همکاری همه مسلمانان در زمینه‌های مشترک و مورد اتفاق همه است. من بارها از آیت‌الله تسخیری شنیدم مشترکات فرقه‌های مختلف اسلامی، بیش از ٩٠ درصد است و ما باید بر آن نقاط اشتراک، تکیه و تأکید کنیم و راه را برای ایجاد الفت بیشتر بین همه فرقه‌های اسلامی هموار کنیم. از همه مهم‌تر این است که امت اسلامی باید در برابر دشمنان اسلام موضع واحدی داشته باشد و این یکی از وظایف اصلی مجمع تقریب است. در این مسیر نباید به این و آن نسبت بدعت بدهیم یا تفسیق یا تکفیر کنیم، زیرا در امت اسلامی، تفرقه ایجاد می‌کند... ایشان همچنین می‌فرمودند اگر هم موارد اختلافی وجود دارد، باید براساس دستور قرآنی: وَجادِلهُم بِالَّتی هِیَ أَحسَن با منطق درست و اصولی و با زبان نیکو با دیگران رفتار و به آنها تفهیم کنیم که راه درست و نادرست کدام است... جان کلام این است که پیروان مذاهب مختلف اسلامی، باید به مقدسات یکدیگر احترام بگذارند و با هم تعامل محترمانه داشته باشند تا از این طریق بین مسلمین، انسجام به وجود بیاید و امت اسلامی در سایه این اتفاق، بتواند با توطئه‌های استکبار و استعمار، مقابله جدی کند و به خصوص در برابر شبیخون و تهاجم فرهنگی با اتکا به فرهنگ غنی اسلام، مقاومت کند...»

■ **دید وسیع او مانع هرگونه تعصب می‌شد**

مصلحان دارای وسعت مشرب، لاجرم از تعصبات بی‌اساس دوری می‌گزینند. چه اینکه نمی‌توان هم پایبند به اینگونه گزاره‌های بی‌اساس و اهمیت شد و هم آرمان تقریب را پی گرفت. بسا عالمان اهل سنت، آیت‌الله تسخیری را شخصیتی بی‌غرض می‌یافتند که هدفی جز احیای مجد و عظمت اسلام ندارد و هم از این روی با وی همکاری می‌کردند. مولوی نذیر احمد سلامی که در زمره این عده است، آن فقید سعید را اینگونه توصیف می‌نماید:

«ایشان روحانی بسیار متواضع و وارسته‌ای بود که به تفکر تقریبی به شکلی واقعی و بنیادین اعتقاد داشت و در همین راستا هم تلاش فراوان می‌کرد. ایشان برای ایجاد وحدت بین مذاهب مختلف اسلامی، سفرهای زیادی به کشورهای مختلف کرد و در تحقق این هدف هم تا حد زیادی موفق بود. ایشان در مراکز علمی جهان اسلام، شخصیت شناخته شده و برجسته‌ای بود و به دلیل اینکه کاملاً به زبان عربی تسلط داشت، می‌توانست به شکل مطلوب با علمای جهان اسلام ارتباط برقرار کند و در ایراد سخنرانی در مجامع آنان، به‌خوبی از عهده کار برآید. ایشان دید بسیار وسیعی داشت و ذره‌ای تعصب نابجا نداشت! هرگاه کسی تعصب به خرج می‌داد یا مسائلی را مطرح می‌کرد که به اصل وحدت صدمه می‌زد، ایشان فوق‌العاده ناراحت می‌شد! در کنفرانس‌های داخلی وحدت، بارها از ایشان شنیدم که می‌گفت برخی چون از دنیا خبر ندارند، گمان می‌کنند همه جای دنیا ایران است که هر چه دلشان می‌خواهد می‌گویند! اینها همان حرف‌هایی را که در جمع‌های خودمان می‌زنیم، در رسانه‌ها هم تکرار می‌کنند و باعث زحمت و عقب افتادن تفکر تقریب می‌شوند!... از نظر من، ایشان بسیار انسان مثبتی بود و با وجود ضعف جسمی و بیماری‌هایی که با آنها دست و پنجه نرم می‌کرد، بسیار فعال بود و تحرک بالایی داشت. ایشان حقیقتاً انسان مخلصی بود و در هر حرکتی، مخلصانه قدم برمی‌داشت. شعار وحدت فقط بر زبانش جاری نبود، بلکه خواست قلبی‌اش بود که بین مسلمانان وحدت ایجاد شود و این رویکرد برای او یک جهت‌گیری سیاسی به‌شمار نمی‌آمد...»

■ **تقریب مذاهب اسلامی در جهان، با نام او گره خورده است**

میراث زنده‌یاد آیت‌الله محمدعلی تسخیری، نام نیک اوست که در بسا مراکز پژوهشی جهان اسلام یا از سوی متفکرین اسلامی از مذاهب گوناگون برده می‌شود. این پدیده‌ای جدید نیست و از دوران حیات وی قابل درک و رؤیت بوده است. دکتر لاله افتخاری از کارگزاران مجمع تقریب مذاهب اسلامی، در این موضوع اظهار می‌دارد:

«واقعیت این است که آیت‌الله تسخیری در خارج از کشور، بسیار شناخته شده‌تر از داخل کشور هستند! من در سفرهایی مثل حج و جاهای دیگر می‌دیدم که وقتی از وحدت بین مسلمانان حرف می‌زدیم و می‌گفتیم جمهوری اسلامی می‌خواهد منادی و پرچمدار این وحدت باشد، می‌دیدیم اکثراً وحدت اسلامی را مرادف با نام آیت‌الله تسخیری می‌دانستند و درباره ایشان و دیدگاه‌هایشان حرف می‌زدند! حتی در دورترین نقاط دنیا هم ایشان را از روی مصاحبه‌ها و مقاله‌های‌شان می‌شناسند. شایان ذکر است که دوره فعالیت ایشان کاملاً با اندیشه و حرکت تقریبی توأم است و اگر ما می‌خواهیم تفکر ایشان را تبیین و معرفی کنیم، باید تفکر تقریب و راه پیموده شده در این مسیر را با دقت بررسی و معرفی کنیم. اقدامات آیت‌الله تسخیری و حرکت‌هایی که از سوی ایشان ایجاد و دنبال شدند، مخصوصاً نوع تربیت ایشان از موضوعاتی هستند که دانستن آنها برای نسلی که قصد دارد در راه تقریب مذاهب گام بردارد، ضروری است. یکی از کارهای مهمی که می‌توان برای ترویج دیدگاه‌های ایشان انجام داد، گردآوری خاطرات کسانی است که ایشان را از نزدیک می‌شناختند و با اندیشه و سلوک ایشان آشنا بوده‌اند. کسانی که سال‌ها از نزدیک با ایشان همراه بودند و از محضرشان کسب فیض کردند، جا دارد که دیدگاه‌های خود را مدون کنند و خود نیز به تبلیغ تفکر تقریب - که دغدغه اصلی ایشان بود - بپردازند...»

تکاپوی بی‌وقفه آیت‌الله تسخیری در کنفرانس‌های بین‌المللی اسلامی، به حق حیرت‌انگیز و بی‌مانند بود. هم از این روی می‌توان ادعا کرد که در میان متفکران اسلامی معاصر کمتر کسی بسان او در این مجامع شرکت کرده و از آن بهره گرفته است. وی به رغم حفظ معتقدات شیعی خویش با تمامی توان به سوی تحقق آرمان «امت واحده» می‌شتافت

مصلحان دارای وسعت مشرب، لاجرم از تعصبات بی‌اساس دوری می‌گزینند. چه اینکه نمی‌توان هم پایبند به اینگونه گزاره‌های بی‌اساس و اهمیت شد و هم آرمان تقریب را پی گرفت. بسا عالمان اهل سنت، آیت‌الله تسخیری را شخصیتی بی‌غرض می‌یافتند که هدفی جز احیای مجد و عظمت اسلام ندارد و هم از این روی با وی همکاری می‌کردند

دهه ٧٠. آیت‌الله محمدعلی تسخیری در حاشیه ششمین کنفرانس وحدت اسلامی